

(1962); «per dos quinsets, *trompa* y llensa: ganga completa», dita proverbial usual a Monòver (segons *Canyissas*, 130).

I una sèrie de derivats: *trompitxo* («bòlit», Lab. 1840, supl.; Lab. 1888), «baldufa petita ---», *DAG.*, val. *trompelló* (*DAG.*); «*trompello*t peonça, figura cònica, sin punta de hierro, baila açotado por una co-reca», *CRos* (1764, p. 236); a Tortosa: «jocs --- de les baralluges, cércols, crocs i *trompitxols* i atres mil ---», *Moreira* (*Folkl. Tort.*, 236); *trompi* que consta el 1586 com a nom d'un instrument músic, petita trompeta val. (*DAG.*), avui és nom de la pinya (que se li assembla) a Banyeres de Mariola (1963); *trompilló* o *trompillot* a Alacant (*AlcM*), *trompitja* al Maestr., Morella i CastPna., *trompitjol* a Vinaròs, *trompitxo* a Mall., Garrotxa i Emp. (*AlcM*), *trompill* 'baldufa' que em donen a la Roca d'Albera com a explicació d'un NL (cf. el d'Albaida).

Sens dubte sovint s'ha donat com a ètimon del nom de la baldufa els seus sinònims ll. TURBO, -INIS i gr. *στρομβος* 'caragol', 'baldufa', però ja per raons fonètiques és evident que són etimologies falses i semblances curioses però d'atzar.

DERIV.: *Trompeta*: «Féu tocar la *trompeta*, e manà que la gent se recuylls» a. 1325 (Finke, *Acta Arag.* III, 500). En Desclot *trombeta*: «féu sonar la *trombeta*, e féu recullir la gent en les galees» (§ 98, *NCL.* III, 118.2), si bé és veritat que els mss. JSV porten *trompeta*, i a *trobeta*. Busa-N.: «*trompeta de moros*: tuba punica ---»; «*trompeta de voltes*: cornu; *trompeta* o bocina: *buccina*»; «*trompeta*: tuba, *buccina*, *classicum*; sonar la *trompeta*: *clangere*; lo so de la *trompeta*: *clangor*», OPou (*TbPu.*, 174).

El tocador de l'instrument es digué *lo trompa*: així segons JMarc, que fa la distinció: «*trompa*: per la *trompa*» i «per cell qui *trompa*» (lín. 1722). Després es diu *lo trompeta*: «tantost que'l *trompeta* ac sonat, tot hom se refermà», AntCanals (*Scipió*, *NCL.*, 76); «haüda victòria, ja sabeu que'ls *trompetes* van primers», StVicentF (*Serm.* I, 38.25); d'ací 'herald proveït de *trompeta*': «si la resposta volrà a donar a Egipte, *trompeta* meu ---», JoMartorell (*Ag.* II, 102; també *ibid.* I, 41), i veg. altres cites en el *DAG.* Per a Busa-N. *trompeter* no és més que el fabricant de *trompetes* («qui la fa»), mentre que el tocador és «*trompeta*: lo qui la toca»; però OPou aquest l'anomena «lo *trompeter*: *buccinator*, *tubicen*, *classicus*» (*TbPu.*, 17). Més rar i vulgar, *trompet*: «sento vení un *trompet* / que 'n tocava generala» c. 1822, *Roman-cerillo* (reco. Verdaguer per a MilàF, 102B, 19).

Trompar significà 'divulgar amb so de trompa': «com lo leig fet acusador lo *trompa*», Ausiàs XLI, 3d. També fou «tocar la trompa» en el cast. de fi S. XIV (*Rimado de Pal.*, 319).

Milà i Fontanals va citar *trompadors* 'tocadors de trompa', com una mena de joglars, c. 1240, en el Repartiment de Val. (*CoDoACA* XII, 578), junt amb dos textos del Cerimoniós i un altre: O. C. VI, 175 i 176. De *trompador* 'joglar músic' ja hi ha un doc. de c. 1193 (*BABL* VII, 114). «Partints tot lo dit poble

de la dita plaça de Sent Jacme, ab gran còpia de *trompadors* e de *trompetes*, venran a nostre palau» Bna. 1393 (*Homen. a Rubió i Lluch*, 1936, II, 296). Muntaner (Bof., p. 185n. = Muntaner, § 295); StVicentF (Schib.). També per a 'nunci': «pahers fazen que los *trompadors* fazen les crides franques» Cervera a. 1401 (*BABL* XVII, 14).

Trompar-se 'pregonar-se' en StVicentF. «Tothom sab los noms dels rics mas no dels pobres --- vocaberunt nomina sua in terris, non in celis: qu' ells mateix se *trompen*», StVicentF (*Quar.*, 110, 36). De l'evolució cap al fr. *tromper* 'enganyar' vaig tractar en el *DCEC/DECH* V, 658a31-42, i hi remeto. En català tenim el significat 'enganyar' en el Còdex de Palau de l'Evangeli de St. Mateu i en el pastitx dantesc d'AFebrrer, veg. les cites en la *MiscFabra*. Coromines va usar-lo alguna vegada amb aquest valor per evitar la repetició d'*enganyar* (veg. la seva trad. de *Formió* de Terenci, v. 530).

En l'ús vg. cat. or. quasi això, però més aviat amb matís entre 'ensarronar' i 'aclaparar': «Sí que amigo, 't va troiar / DIE: Quan un home no té sort ---»; «a dalt d'aquet colomà / hi ha una esquella penjada, / que si dono una estrada, / an en Jaumet *tromparà*. / Primé és lo partit que tot!»; «Doncs afora la visera (*P'hi alsa*). GOD.: Ja, ja ja, ja! / GUAL (*ab confusió*): M'ha *trompat!* FL.: Du careta!», Pitarra (*Ous al dia*, *Gat.*, 256; *Esq. de la Torr.*, 52; *Castell dels T. Dragons*, 155; també 147.3f.). «—Que prens la fresca, Pau—, era la tafanera ---. —No, --- matant l'estona ---. Malviatge la dona! M'ha ben *trompat* --- per què havia de venir-me a trencar les oracions---?», Pous Pagès (*Per la Vida*, 26.14). *Destrompar*.

De la trompa de l'elefant es passa a 'morro' i també a 'òrgan que pega', d'on *trompada*: «li ventà una *trompada* que el féu rodolar daltabaix d'un ribast», Coromines (*Pigmalión*, XVIII, 237). A *trompons* 'a grans cops, en massa': «Encara estengué més la brassada, y l'eyna brillava bronzenta als raigs del sol, y les motes de blat queyan a *trompons*, rodolant a impuls de sa poderosa revessa, fins a eixir fora del rem com cada-vres escupits per la riuada», MrnVayreda (*Sang Nova* III, § 5, 190); i a Menorca, Camps Merc. (*Folkl. Men.* I, 166; cf. a *MACANA*). *Anar de trompis*.

Nom de planta a Men. Com a remei de l'ofec («au-fegó») «fumar flors seques de *trompetilla* (estramoni)», Camps Merc. (*Folkl.* II, 124). «Sa *trompera*» m'explicaren a Fornells «és un arbre que fa com un jonquet» (1963).

De *trompitxo* per 'bellugar-se sense parar com una baldufa': *trompitxar* 'feinejar' entre els segadors de Llucmajor (*B DLC* XIV, 209).

Trompall. *Trompeguera*. *Trompejar* [1868, *SLitCosta*]; «hi ha baralles, se senten xisclcs, ja 's *trompejan* allí baix», EmVilanova (O. C. II, 46). *Trompetada* [1869, *SLitCosta*]. *Trompetejar* [Lab.]; *trompeteig*. *Trompeteria* [Lab.]. *Trompilló* [1868, *SLitCosta*]. *Trompinar* [Lab.]; *trompinaire*. *Trompitaina*. *Trompot*. *Atrompetat*.

Tromba en el sentit de 'mànega marina' (que és el